

Jr

Redactie:

J. W. A. VAN WELSEME, *Viosplein-Zuid N°. 1,*
Weltevreden.
 C. A. BACKER, *Buitenzorg.*
 S. LEEFMANS, *Padang.*
 DR. W. ROEPKE, *Buitenzorg.*
 Levend en Dood Materiaal:
 C. A. BACKER, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers:

Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 P. A. OUWENS.
 J. SYBRANDI.
 EDW. JACOBSON.

Prijs per jaar f 8.50 — Leden der N. I. H. V. ontvangen het Tijdschrift gratis.

IN HET OERBOS VAN DE OPHIR.

16 April. Wij gaan er heden op uit, om over Pinager de weg te verkennen en te trachten op een passende hoogte een plek voor een bivak te zoeken. Onze gids, die beweert de weg te kennen, brengt ons langs een smal paadje door ladangs en velden boven Pinagar gelegen. Ten slotte geraken wij in alang-alangvelden en struikgewas en moet er voortdurend met kapmessen een pad gebaad worden, want van een weg is niets meer te bekennen. Op deze wijze schieten wij niet op en zou het dagen duren eer wij de voet van de Talamau bereikt hadden. Onze gids bekent nu ook de weg niet te weten. Wij zijn er weer eens ingevlogen en er schiet dus niets anders over dan terug te keren. Te Pinagar wordt een beraadslaging gehouden met het dorps hoofd en andere notabelen en nu blijkt, dat het pad, dat wij hadden moeten volgen, nog 1½ paal verder van de grote weg afslaat. Volgens algemeen beweren is er echter sedert jaren niemand naar de top geweest (ofschoon het dorps hoofd daarvoor toch elk jaar f 7,50 voor onderhoud van de triangulatie-pilaar heeft opgestreken!). De weg zou dus weer geheel dichtgegroeid zijn. Ik neem daarom 10 koelies aan, die nog heden en morgen het pad zover mogelijk moeten openkappen en dan zullen wij enige dagen later onze poging hernieuwen.

Te Soekamananti teruggekeerd, vinden wij een brief van een planter uit de buurt met de mededeling, dat zijn inlandse jager de vorige dag op enkele palen afstand een wijfjesolifant heeft geschoten. Het is echter voor mij reeds te laat geworden om er heen

te gaan en tot mijn grote teleurstelling verneem ik ook, dat de jager de staart, oren en poten van het dier heeft afgesneden, om die als trofeeën te doen dienen en ook om de staart te Taloe in te leveren tegen de uitgeloofde premie. Ik zou anders stellig getracht hebben het vel van het dier te prepareren, om het later naar Europa op te zenden. Deze olifant behoorde tot een kudde, die reeds lang in de met struiken, alang-alang en bossen bedekte vlakte ten zuiden en zuidwesten van de Talamau en Pasaman rondzwerft.

Op hun strooptochten vernielen deze dieren dikwijls de ladangs en klapperaanplantingen van de bevolking, zodat het bestuur een premie heeft uitgeloofd en enige tijd geleden er zelfs een jachtkommando van militairen op afzond, die er in slaagden een van de kudde dood te schieten.

Fig. 2. Olifant geschoten bij Soekamananti (Ophir Distrikten)
Sumatra's Westkust. Opname Ph. van der Meulen. 1916.

Oorspronkelijk telde de kudde een 25 stuks, doch sedert is hun aantal reeds tot 15 geslonken en ook deze zijn, helaas, ten dode opgeschreven; want olifanten en landbouw zijn twee zaken, die niet samengaan. Met de zich ook op Sumatra steeds uitbreidende kultuur is dan ook het doodvonnis over deze voorwereldlike dikhuiden uitgesproken, wat zeer te betreuren valt.

Op een van mijn wandelingen door de struikwildernissen rond Soekamananti vind ik een zeer merk-

waardige spin. Het dier behoort tot de groep, die gezegd wordt vogel-excrementen te imiteren. Ofschoon ik volstrekt geen voorstander van de mimicry-theorie ben, moet ik toch bekennen, dat bij deze spin als zij bewegingloos met ingetrokken poten op een blad zit, de gelijkenis met de uitwerpselen van vogels zeer sterk is. De illusie wordt nog verhoogd, doordat de spin, die lichtgeel en zwartachtig van kleur is, op het blad een stukje krijt wit weefsel vervaardigt, en zich midden daarop plaatst. Dit weefsel ziet er precies zo uit als de plekken opgedroogd vocht, die meestal een hoopje vogeldrek omgeven. Het meest frappante van het geval is echter, dat de spin zelf een zeer sterke lucht naar urine verspreidt. Thuis gekomen leg ik het blad met de spin op tafel en het duurt geen vijf minuten of ze heeft reeds twee vliegen gevangen. Onbewegelijk zit de spin op het witte weefsel en laat de vliegen, die blijkbaar op de lucht afkomen, over haar lichaam wandelen, zo lang, totdat er een in het bereik komt van haar voorste paar poten, die als grijporganen dienst doen. Met een ruk werpt ze zich op haar slachtoffer, dat

onherroepelijk verloren is. Soms houdt ze wel twee vliegen tegelijk „teder omstrengeld” totdat de broze omhulsels ontzield en leeggezogen, over de rand van het blad verwijderd worden.

17 April. Reeds vroeg in de morgen trekken wij er op uit om over Pinagar en Kampong Sawah het pad naar de voet van de Talamau te volgen. Het blijkt een heel behoorlijk pad te zijn, waarlangs zo goed als niets te kappen viel, zodat de koelies, die ik daarvoor aangenomen had, ook zo goed als niets gepresteerd hebben. Eerst loopt de weg door ladangs en alang-alangvelden, totdat wij aan een onafgebroken bos van *poear* (*Alpinia* sp. div.) komen. Ofschoon de *poear* tot de kruidachtige planten gerekend moet worden, kan men toch gerust van een bos spreken, want vele van de bebladerde reuzenstengels zijn 7 M. en langer. Op verschillende hoogten groeien in dit bos ook verschillende soorten. Het meest algemeen is de *poear kintjoeng*, waarvan de grote, lichtroze bloeiwijzen, op bijna manshoge stengels staan. Hebben de vruchten zich gezet, dan lijkt de tros veel op een lichtroze ananas. De nog ongeopende bloeiwijzen en ook de vruchten worden door de inlanders als groente gegeten, doch bezitten voor Europese smaak een onaangenaam aroma.

De *poear sisih* prijkt met scharlakenrode bloemen, overlans met geel gestreept, terwijl bij de *poear gadang* de bloem van een prachtig, zacht rood is, zonder gele strepen. Bij beide laatstgenoemde soorten komen de bloemen direkt uit de grond te voorschijn en ontspringen uit een onderaardse wortelstok.

De *poear*-bossen, die de plaats hebben ingenomen van vroegere ladangs, gaan hogerop in het oerbos over. Nadat wij een drietal palen over zacht hellend terrein hebben afgelegd, komen wij op de rug tussen de Batang Inango ¹⁾ en de Air Karomi. Deze rug wordt geleidelik smaller en steiler met aan weerszijden diepe ravijnen. Ten slotte is de bovenkant, waarover het pad loopt, niet meer dan 3 of 4 M. breed. Het ravijn aan onze linkerhand neemt een ontzagwekkende diepte aan en ver beneden ons stroomt bruisend de Inango, talrijke watervallen vormend. Het bed van de Karomi daarentegen is droog ne voert slechts bij hevige regens water af.

Vogels en andere dieren hebben wij heden zo goed als niet gezien, doch op botanies gebied valt meer te bewonderen.

De mooiste vondst is een orchidee (*Bulbophyllum Pahudii*), waarvan de grote, lichtgele bloemen dicht aaneengedrongen in een krans straalsgewijze uitstaan en voorzien zijn van lange, dunne, kurketrekkervormig gewonden slippes aan de uiteinden van de sepalen. De bloemen verspreiden echter een zeer onaangename lucht als rotte vis.

Verder beneden in het bos hadden wij een fraaie paddestoel gevonden tot het geslacht *Phallus* behorend. Op de 20 cM. lange duimdikke steel staat een klein hoedje in de vorm van een halve eikel. Deze is met vuilgroen slijm bedekt, dat de sporen bevat. Wat echter deze plant tot de wonderen van het woud maakt, is een sluier, die van onder de rand van de hoed tot op de grond afhangt. De sluier heeft mazen van nog geen $\frac{1}{2}$ cM opening en verleent aan de zwam een tere sierlikheid, die aan een in Brazilië voorkomende soort de naam van „De gesluierde Dame van Brazilië” verschafte. In het bos bij Dep en elders op Java zijn deze paddestoelen met een witte sluier niet zeldzaam, doch nier in Sumatra komt een ander soort voor met licht okerkleurig omhulsel.

¹⁾ In Sumatra heet een rivier of riviertje *batang* of *batang air*, een beek *air*. De Inango is op de topografiese kaart ten onrechte met Nango aangegeven.

Tegen de middag wordt op 1200 M. halt gemaakt en verklaart de gids, dat op de gehele rug nergens een geschikte plaats is om te bivakkeren, omdat nergens het water van de Inango te bereiken is. Eerst veel hoger, bij een plek door de inlanders Air Sarasah ¹⁾ genaamd, kan men in het ravijn van een van de bronbeken van de Inango afdalen.

Onze tocht is dus tevergeefs geweest en daar het nu ook begint te regenen, besluiten wij om te keren. Een geweldige stortbui daalt spoedig daarna op ons neer,

Fig. 3. *Bulbophyllum Pahudii*.

zodat de paden in beekjes veranderd worden en wij telkens uitglijdend, tot over de enkels door het water waden. Eerst tegen 5 uur komen wij, door en door nat, in de pasanggrahan terug.

Deze tocht heeft mij doen zien, dat het op de Talamau niet gemakkelijk zal vallen een geschikte bivakplaats op de hoogte van 1000—1400 M. te vinden. Ik doe hier dezelfde ondervinding op als bij de Dëmpoe, de Piek van Kërintji en andere vulkanen, n.l. dat boven de 1000 M. de meeste bergbeken een droge bedding hebben en slechts bij hevige regens water afvoeren, en dat de beken, die niet uildrogen, meestal in zulke diepe en steile ravijnen vloeien, dat ze moeilijk te bereiken zijn. Beneden 1000 M. komen bij de

¹⁾ Sarasah = kleine waterval.

meeste vulkanen krachtige bronnen te voorschijn, doch voor een gunstig verzamel-terrein van de eigenlike bergfauna is die hoogte onvoldoende.

19 April. Na een rustdag zullen wij heden ons geluk beproeven langs de Batang Biloean, die iets ten zuiden van de Inango en Karomi van de Talamau afstroomt. Niemand kan ons echter juiste inlichtingen verschaffen. Daar de voet van de Talamau nog betrekkelijk ver af is en het te veel tijdverlies veroorzaakt onze exploratietochten telkens van Soekamananti uit te ondernemen, hebben wij het besluit genomen de geriefelikheden van de pasanggrahan vaarwel te zeggen en een tussenbivak zo dicht mogelijk bij de voet van de berg op te richten.

Over de kampong Loeboek Landoer voert een goed en breed pad met geringe helling naar inlandse koffieladangs op 400 M gelegen. Van daaruit begint het terrein vrij steil omhoog te rijzen en hier is ook de grens van het oerbos.

Wij zullen ons verblijf in de ladanghutten opslaan, waarvan er een aantal tussen de koffie-aanplantingen en droge rijstvelden staan. Daar de padi reeds gesneden is, zijn vele woningen weer verlaten. Het zijn kleine hutten van bamboe en boomschors, met atap gedekt, op hoge palen staande. De ruimte onder het huis kunnen wij als werkplaats, alias „laboratorium”, benutten.

De Biloean stroomt er vlak langs, doch in een diep ravijn; haar zijbeek, de Air Simpang is daarentegen gemakkelijker te bereiken. Het uitzicht van de ladangs is schitterend. In het zuidwesten spreidt de blauwende kustvlakte zich uit in de richting van Air Bangis. In het noordwesten echter verheffen zich uit het vlakke land een aantal scherpe, langwerpige ruggen, die alle dezelfde strekking van zuidoost naar noordwest hebben. Men zou ze met een kudde reuzenkamelen kunnen vergelijken, die allen in dezelfde richting lopen. Het zijn kalkrotsen, de overblijfselen van vroegere koraalriffen, waarvan de wanden, trots hunne steilte, toch met bos bedekt zijn. Boven dit alles uit schittert en blinkt de wijde zee, aan de gezichtseinder in wazige nevels zich oplossend.

(Wordt vervolgd).

EDW. JACOBSON.

EEN VIJAND VAN DEN RAMBOETAN.

(*Tarsolepis*) *remicauda*? BUTL.

De Lanspuntpluimstaart.

Eenigen tijd geleden kwam een mijner kennissen aanloopen en vroeg me eens te komen kijken, naar zijne ramboetanboomen, die door rupsen op formidabele wijze geteisterd werden.

Al van verre gezien, bleken de boomen zoo goed als geheel kaal gevreten te zijn, zooals de foto duidelijk aantoonst. De boosdoeners waren ook nog aanwezig. Vooral in het gras onder den kaalgevreten boom waren er vele te vinden, doch volgens mijn berichtgever, was het grootste gedeelte op een goeden nacht naar een nog niet aangetaste, vol in blad staanden boom, eveneens een ramboetan, verhuisd.

Het waren vette rupsen, 4 à 5 cM. lang en ongeveer 6 mM. dik, met zwarten kop en halsschild; van dezelfde kleur waren de naschuiers of buikpooten en een evenzoo gekleurd chitine-paatje bevond zich boven de anale opening. Het lichaam was geteekend met afwisselende bruinzwarte en gele in de lengte verloopende strepen, zooals op de